

Skolelederforbundet

Tillegg til høring NOU 2022:13 - Lederutviklingsløyper - kompetanse og kvalifikasjoner for ledere og barnehag- og skoleeiere

---

Barnehager og skoler er blant våre aller viktigste samfunnsinstitusjoner. De skal danne og utdanne barn, elever og voksne for livet, og utvikle kompetansen som samfunnet og arbeidslivet har behov for i dag og i fremtiden (åpningen av NOU 2022:13 – *Med videre betydning*).

Samtidig er det en utbredt opplevelse at barnehagens og skolens oppdrag vokser, og på mange måter er blitt mer komplisert og krevende å løse. En voksende oppgaveportefølje og synkende ressursnivå, skaper utfordringer både ift kapasitet og kompetanse for å utføre oppdraget.

Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen, er et sentralt element når det gjelder skoleutvikling og kompetanseutvikling. I innledning til delkapittel 3.5 om profesjonsfelleskap og skoleutvikling, leser vi at: «Skolen skal være et profesjonsfaglig fellesskap der lærere, ledere og andre ansatte reflekterer over felles verdier, og vurderer og videreutvikler sin praksis.» Gjennom overordnet del og andre dokumenter, har begreper som profesjonsutvikling og profesjonsfelleskap fått fotfeste i utdanningssektoren. Hvis vi skriver om et utsagn fra ekspertgruppa om lærerrollen fra 2016 i NOU 2022:13, kan vi hevde at profesjonsfelleskapet er en viktig faktor når det gjelder å styrke profesjonaliteten for de som jobber i skole og barnehage. Ekspertgruppa pekte også på at profesjonsfelleskap er av stor betydning regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Overordnet del peker også på god faglig og pedagogisk ledelse som forutsetninger for å utvikle en delings- og læringskultur, både blant lærere og elever.

Skolelederforbundet synes det er en god distinksjon, når NOU 2022:13 deler laget rundt eleven i et kjernelag (yrkesgruppene som barn og unge forholder seg til på en daglig basis) og et støttesystem. Støttesystemet ser imidlertid ut til å begrense seg til instanser som utreder, behandler eller på andre måter følger opp elevene. Skolelederforbundet mener at skole- og barnehageeiernivået og statsforvalterne er en del av dette støttesystemet. Statsforvalterne forvalter tilskuddsordningene i forbindelse med utviklingsarbeid og etterutdanning, og skole-/barnehageeier må være pådriver innenfor utvikling, slik at kommunenes skole- og barnehagefaglige kompetanse brukes godt til å utvikle skoler og barnehager som gir elevene best mulig læringsutbytte, læringsmiljø og faglig og sosial trivsel. [Skolelederforbundets «Rektorundersøkelse 2018»](#) gir innsikt i hvordan skoleeiere kan forsterke sin utviklingsstøtte til rektorene og derigjennom bidra som profesjonelle skoleutviklere.

I den sammenheng etterlyser vi en klargjøring av hva (fylkes)kommunenes skole- og barnehagefaglige kompetanse faktisk skal innebære og hvordan denne kompetansen skal gis og utvikles.

NOUen viser også til forslaget til ny opplæringslov. Blant annet at dersom forslaget til ny opplæringslov fra 2021 går gjennom, så vil PP-tjenesten bli en del av kjernelaget og ikke støttesystemet. En slik styrking av kjernelaget kan bidra til bedre kompetansedeling og bedre ivaretagelse av barn og unge med utfordringer både faglig, sosialt og mentalt. Når vi først er inne på forslaget til ny opplæringslov, hilser Skolelederforbundet velkommen forslaget om at skoleeier skal legge til rette for at rektorer har ledelsesutdanning innen tre år etter ansettelsen, men for å få realisert et slikt tiltak kreves incentiver og strukturer. Slik forslaget er i NOUen vil ikke alle i kjernelaget rundt elevene få like vilkår for å delta i etter- og videreutdanning. De som ikke har ledelsesutdanning når de ansettes i skolelederstilling er ikke inkludert i frikjøpsordningen, og stipendordningen foreslås avvirket. Det å holde lederne utenfor en nasjonal finansieringsordning er ikke bærekraftig.

I rapportserien «*Et lag rundt eleven*», som er publisert på Utdanningsdirektoratets nettsider, med bidrag fra NIFU og OsloMET, pekes det på i en oppfølgingsstudie av dette prosjektet (<https://www.udir.no/contentassets/467592abda234f62ba11b8e950040ccb/tverrfaglig-samarbeid-i-skolen.pdf>) at god ledelse er nøkkelen til å bygge et godt lag rundt elevene. Hvordan skal vi utvikle oss for å realisere et godt lederskap?

Her mener vi det behøves en lederutdanning 2.0 for skole- og barnehageledere.

Universitetet i Tromsø gjennomførte i samarbeid med oss våren 2021 en undersøkelse rettet mot rektornivået, «[Hva betyr lederskap i skole?](#)». Her kommer det tydelig fram at lederutdanningen manglet viktige områder som lederne ikke hadde hatt i sin grunnleggende styrer-/rektor- eller lederutdanning.

I vår podkastserie Viktigste Leder, publiserte vi 15. november 2022 en podkast med tittelen «*Hvordan bør fremtidens rektorutdanning se ut*». Her snakker vi med tidligere stabsdirektør i Utdanningsdirektoratet, Per Tronsmo. Tronsmo tok initiativet til lederutdanningene innenfor skole og oppvekst i 2006. Her understrekes etterutdanningsaspektet ved lederutviklingen. Tronsmo er blant annet inne på at lederutdanningene må bli mer praktiske, slik at man får ledertrening og handlingskompetanse, at man rett og slett skal bli en bedre leder, fremfor å bli en bedre student få mer kunnskap om ledelse. Skal man få til dette, må ledertreningen innebære mer «nærgående aktiviteter». Trening på konkrete case og utfordringer i trygge miljøer hvor man kan prøve og feile. I lederutviklingen bør hele verdikjedene mobiliseres, ikke minst eiernivået. Det er viktig at skole- og barnehageeiere deltar på samme lederutviklingsprogram som skole- og barnehageledere, dels for den gjensidige forpliktelsen, dels for å trene på samarbeid, men kanskje aller mest fordi skole- og barnehageeiere representerer en svært viktig brikke i støttesystemet i laget rundt eleven. I forlengelsen av dette bør resten av støttesystemet og kjernelaget rundt eleven involveres i lederutviklingen. Alle skole- og barnehageledere bør få tilbud om en mentor eller veileder, jf ordningen som er iverksatt for rektorer i Trondheim.

I NOU 2022:13 pekes det også på at ved en omlegging av etter- og videreutdanningssystemet, må det skje en gradvis. Dette er etter vårt syn en god tilnærming. Skolelederforbundet vil understreke at tanken om karriereveier er en god tanke. Lærerspesialistene var viktige bidragsytere i skoleutviklingene og arbeidet med elevenes faglige og sosiale utvikling og trygghet. Skolelederforbundet hilser også velkommen større forutsigbarhet i skoleutviklingen med treårsplaner for kompetanseutvikling i forbindelse med tilskuddsordningene. Dette vil gi skole- og barnehage eiere en avgjørende plass i arbeidet med kompetanseheving.

Vi ser at det fortsatt er behov for videreutdanning, slik at alle i kjernelaget skal kunne øke den formelle kompetansen sin, men at det er vesentlig å få et godt grep om etterutdanningen, slik at vi får realisert alle forventningene som ligger i delkapittel 3.5 om profesjonsfellesskapet i Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen. I forlengelsen av det som foreslås når det gjelder kompetansekrav og muligheter for kompetanseutvikling i forslaget til ny opplæringslov, vil Skolelederforbundet peke på at det burde identifiseres tydeligere kompetansekrav og utviklingslinjer for hele kjernelaget rundt barn og unge. Dette bør ses i sammenheng med kommunelovens kapittel 25, der det blant annet heter at kommunedirektøren skal utarbeide en beskrivelse av virksomhetens hovedoppgaver, mål og organisering (§ 25-1 a). Skolelederforbundet anmoder om at disse anførte momentene som ikke direkte kommer frem i NOU 2022:13, blir mer framtrædende i den videre behandlingen.

Stig Johannessen /s/
Forbundsleder